

П. А. Муханов

**Подлинные свидетельства о
взаимных отношениях России и
Польши, преимущественно во
время Самозванцев**

Москва
«Книга по Требованию»

УДК 93
ББК 63.3
П11

П11 **П. А. Муханов**
Подлинные свидетельства о взаимных отношениях России и Польши, преимущественно
во время Самозванцев / П. А. Муханов – М.: Книга по Требованию, 2024. – 294 с.

ISBN 978-5-517-96046-7

ISBN 978-5-517-96046-7

© Издание на русском языке, оформление
«YOYO Media», 2024

© Издание на русском языке, оцифровка,
«Книга по Требованию», 2024

Эта книга является репринтом оригинала, который мы создали специально для Вас, используя запатентованные технологии производства репринтных книг и печати по требованию.

Сначала мы отсканировали каждую страницу оригинала этой редкой книги на профессиональном оборудовании. Затем с помощью специально разработанных программ мы произвели очистку изображения от пятен, клякс, перегибов и попытались отбелить и выровнять каждую страницу книги. К сожалению, некоторые страницы нельзя вернуть в изначальное состояние, и если их было трудно читать в оригинале, то даже при цифровой реставрации их невозможно улучшить.

Разумеется, автоматизированная программная обработка репринтных книг – не самое лучшее решение для восстановления текста в его первоизданном виде, однако, наша цель – вернуть читателю точную копию книги, которой может быть несколько веков.

Поэтому мы предупреждаем о возможных погрешностях восстановленного репринтного издания. В издании могут отсутствовать одна или несколько страниц текста, могут встретиться невыводимые пятна и кляксы, надписи на полях или подчеркивания в тексте, нечитаемые фрагменты текста или загибы страниц. Покупать или не покупать подобные издания – решать Вам, мы же делаем все возможное, чтобы редкие и ценные книги, еще недавно утраченные и несправедливо забытые, вновь стали доступными для всех читателей.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Во время послѣдней войны, и по окончаніи оной, случай доспавилъ мнѣ на время нѣскольکو рукописей, изъ коихъ большая часть принадлежитъ къ XVII^{му} вѣву.

Эпоха, къ которой онѣ относящся въ Русской Исторіи или мало или во все не описана.

Опасаясь, чшобы подлинныя рукописи, съ которыми я сдѣлалъ списки, не заперялись или не сдѣлались жертвою времени¹, и имѣя въ виду, чшо публичныя Госу-

¹ Нѣкоторыя изъ сихъ рукописей уже весьма вѣтки.

PRZEMOWA.

Podczas ostatniej wojny i po jej zakonczaniu przypadkiem nabyłem na czas niejaki kilka rękopismów z wieku XVII.

Epoka, do której one w historyi Rossyjskiej ściągają się, mało lub też zgoła nie jest opisana.

Lękając się, ażeby autentyczne rękopisma, których kopije zrobiłem dla siebie, nie zaginęły, albo nie uległy zniszczeniu czasu¹, a mając na widoku, iż publiczne akta urzędowe a do tego

¹ Niektóre z nich są już znacznie spróchniałe.

дарспвенные акты и къ шому же древнїе, дѣлаясь доспоянїемъ Исторїи, должны бышь доспупны для каждаго, я желалъ при- нести посильную дань на алтарь опечесш- веннаго просвѣщенїя; и по сему нещады ни шрудовъ, ни издер- жежъ, я присшупилъ къ изданїю сихъ руко- писей съ единшвен- ною цѣлю доспавишь пользу занимающим- ся Опечесшвенною Исторїею.

Дабы сдѣлашь ихъ одинаково удобными для Русскихъ и для Поляковъ, къ по- длинному Польскому шекспу, изданному мною съ дипломаши- ческою почностїю ¹,

¹ При изданїи сохранены не толь- ко древняя орѳографїя, но даже порядокъ знаковь препинавїя,

starożytnie, stając się własnością historyi po- winny być wiadome każdemu, chciałem po- dług możności złożyć ofiarę na ołtarzu Ojczy- stej oświaty, postanowiłem przeto ogłosić drukiem te rękopisma, nie szczczędając na to pracy ani nakładu, jedy- nie w celu przyniesienia pożytku osobom tru- dniącym się badaniami we względzie historyi krajowej.

Wzamiarze uczynie- nia tych rękopismów równie użytecznemi dla Rossyan i dla Polaków, do textu Polskiego z dokładnością dyploma- tyczną przezemnie wy- danego ¹, dołączam pra-

¹ W niniejszém wydaniu zachowano nie tylko dawną ortografię, lecz nawet wszystkie znaki pisarskie,

я прилагаю Русскій переводъ совершенно близкій къ подлиннику.

Въ концъ книги приложены снимки (fac-simile) подписей нѣкопорохъ значительныхъ лицъ и съ первоначальныхъ страниць или спрокъ нѣкопорохъ рукописей¹, сдѣланные со всевозможнымъ тщаніемъ и исправноспію.

Къ письмамъ Сиги-

во многихъ мѣстахъ крайне неправильный и не рѣдко зашешняющій смыслъ подлинника. Не смѣоря на сіе маѣ нехощлось даже въ подробностяхъ ошсшупишь ошъ подлинныхъ рукописей.

1 Еслибы въ послѣдствіи ошсшскались гдѣ-либо рукописи о сихъ же самыхъ предметахъ, или писанныя подобными почерками, шо имѣя передъ глазами снимки съ первоначальныхъ страниць или спрокъ, удобнѣе можно было бы слнчашь ихъ между собою и выводишь свомъ заключенія.

wie dosłowne tłumaczenie Rossyjskie.

W końcu dzieła są dołączone fac-simile podpisów niektórych znakomitych osób, a także początkowych stronic lub wierszy¹ z niektórych rękopismów, z największym staraniem i dokładnością wykonane.

Do listów Zygmun-

w wielu miejscach mylnie położone, przez co niekiedy tamuje się zrozumienie myśli; mimo to jednak w drobnostkach nawet postanowiłem wiernie drukować rękopisma autentyczne.

1 W razie wynalezienia innych rękopismów, mających zawierać opisanie podobnych wypadków; lub też takich gdzie użyto podobnego charakteru, mając przed oczyma fac-simile początkowych stronic albo wierszy porównywać je można pomiędzy sobą i stosownie nad nimi czynić uwagi.

змунда III^{го} я прилагаю и очеркъ похода Владислава въ Россію въ 1617 и 1618 годахъ, сосшавленный * по свѣденіямъ, почерпнутымъ изъ Польскихъ Испориковъ.

Событіе сіе въ Русской Испоріи вовсе не описано.

Въ сочиненіи В. Берха: *Царствованіе Царя Михаила Феодоровича*, о немъ говорится почти мимоходомъ и припомъ съ ошибками не только въ собшвенныхъ именахъ, но и при изложеніи самыхъ произшесшвій.

Изъ Польскихъ писателей подробнѣе другихъ описываютъ сіе событіе: Наруше-

* Господиномъ И. М.

та III, przydany jest opis wyprawy Władysława do Rosyi w r. 1617 i 1618 podług Polskich pisarzy skreślony*.

Wypadek ten w Rosyjskiej historyi wcale nie jest opisany.

W dziele P. Bercha: *Panowanie Cara Michała Fiedorowicza*, za którego czasów przypada wspomniona wyprawa, mówi się o nim prawie nawiasowo a do tego z dodaniem pomyłek nie tylko w imionach własnych, lecz nawet w opisaniu samych wypadków.

Z Polskich pisarzy o téj wyprawie obszerniej od innych mówią: Naruszewicz w *Historyi*

* Przez Pana I. M.

вичь въ *Исторіи Яна Карла Ходкевича* и Нѣмцевичь въ *Исторіи Царствованія Сигизмунда III.*

Первый изъ нихъ описываетъ оное сполько, сколько оно относилось къ Ходкевичу, командовавшему во время войны 1617 и 1618го годовъ всѣми войсками, хопя впрочемъ главное начальство надъ оными было поручено Владиславу.

Въ швореніи же шпораго, (Нѣмцевича), чшпашпель найдешъ, чшп перомъ сочинштеля не рѣдко водила какашшо ненавшспъ ковсему чужеземному, чшп и лишило его *безпристрастія* — необходимаго качешсва для всякаго Историка. Машперіалы свои онъ за-

Iana Karola Chodkiewicza i Niemcewicz w Dziejach panowania Zygmunta III.

Piérwszy opisuje ją tyle, do ile ona zostaje w związku z życiem Chodkiewicza, dowodzącego w czasie wojny 1617 i 1618 r. nad całém wojskiem, które zresztą zostawać miało pod główném naczelnictwem Władysława.

W dziele zaś Niemcewicza czytelnik znajdzie, że piórem autora kierowała niejakaś nieważść ku temu wszystkiemu co było cudzoziemskiem, która go pozbawiła *bezstronności* — głównego przymiotu każdego historyka. Wybierał on materiały do swego dzieła z odczy-

имспововаль изъ оше-
чеспвенныхъ писаше-
лей, большею частію
современныхъ Сигиз-
мунду и Владиславу.
Записки сихъ писаше-
лей больше или меньше
приспраспны къ свое-
му народу и наполне-
ны негодованіемъ про-
шивъ Русскихъ, ша-
кимъ шочно образомъ,
какъ въ шо время пи-
сали Русскіе браня
вездѣ Поляковъ. Нѣм-
цевичъ вмѣсто шого,
чшобы очисшишь здра-
вою кришикою свѣде-
нія, переданныя совре-
менниками попомш-
ву¹, шщашельно со-
бираль все говорен-
ное не въ пользу не-
Поляковъ для шого,

1 Онъ браль цѣлыя страницы
слово въ слово, перемѣняя шоль-
ко нѣкошорыя выраженія или
выпуская ихъ, и шакимъ обра-
зомъ измѣняль шексшь въ свою
пользу.

stych pisarzy, współ-
czesnych po większej
części Zygmuntowi i
Władysławowi. Опо-
wiadania ich mniej wię-
cej przyjaźne ku swemu
narodowi, przepelnione
są nieukontentowaniem
ku Roszynom, również
jak Roszianie pisali w
owym czasie łając wszę-
dzie Polaków. Niemce-
wicz zamiast tego co by
miał oczyścić podania
tych współczesnych pi-
sarzy, za pomocą kry-
tyki historycznej¹ tro-
skliwie wyszukiwał
miejsz niekorzystnie na
stronę Polaków mówią-
cych, w tym celu ażeby
w swych obrazach
rzuciwszy większy cień
na wszystko co jest

1 Biorąc niekiedy z tych Autorów
całe stronnice dosłownie, prze-
kształcał tylko niektóre wysłowie-
nia, lub je zupełnie wyrzucał a
tym sposobem zmieniał text sto-
sownie do swoich widoków.

чшобы, наложивъ бѣль-
шую пѣнь на все чуже-
земное въ своихъ нар-
пинахъ, шѣмъ ярче и
сильнѣе изобразить
дѣянiя своихъ соше-
чеспвенниковъ.

Кромѣ шого, въ обо-
ихъ упомянутыхъ со-
чиненiяхъ шопѣ важ-
ный недоспашокъ, что
собспвенныя имена
Русскихъ крайне не-
правильны.

При сосшавленiи
описанiя похода Вла-
дислава въ Россiю, при-
няшы за основанiе
обозначенныя сочине-
нiя, къ коимъ приба-
влено все шо, что мо-
жно было опыскашь
у другихъ писателей¹
и предспавлено чипа-

1 Исторiя Яна Карла Ходкевича,
соч. А. Нарушевича. Изд. въ
Варшавѣ, 1805 г. Графомъ Мо-
стовскимъ.

2 Жизнь Георгiя Оссолинскаго и

obcém, tém świetniej i
dobitniej wystawić mógł
dzieje swych ziomków.

Prócz tego w obu
dziełach, do rzędu uchy-
bień ważnych należy i
to, iż Rosyjskie imiona
własne nazbyt są poka-
leczone.

Do napisania wypra-
wy Władysława do Ros-
syi pomocą i zasadą słu-
żyły dwa wyżej wzmian-
kowane dzieła; prócz
tego korzystano i z wie-
lu innych pisarzy¹, jeżeli
w nich co godnego uwagi
można było wyszu-
kać, ofiarując to wszy-

1 Historia Jana Karola Chodkie-
wicza przez A. Naruszewicza,
Warszawa 1805 г. wyd. p. Hr.
Mostowskiego.

2. Życie Ierzego Ossolińskiego i

шелямъ какъ собраніе факшовъ, кошорое по дополненіи свѣденіями изъ Русскихъ архивовъ можешъ бросишь хошя нѣсколько свѣша на довольно шемную эпоху Русской Ишпоріи 1617 и 1618го годовъ.

Походъ Владислава изданъ шакже на двухъ языкахъ, и хошя описание сего похода не будешъ новосшію для Поляковъ; по крайней мѣрѣ оно принесешъ

3 Жизнь Льва Сапѣги, изданныя въ Варшавѣ, 1805 г. Гр. Мошвовскимъ.

4 Ишпорія Царшвованія Сигизмунда III. соч. Нѣмцевича, Варшава, 1819.

5 Каршина времени Царшвованія Сигизмунда III, соч. Франциска Сярчянскаго. Лембергъ, 1828.

6 Царшвованіе Царя Михаила Феодоровича, соч. В. Берха. Спб., 1832, и

7 Собраніе Государшвенныхъ грамошъ и договоровъ, хранящихся въ Государшвенной Коллегіи Иноштранныхъ дѣлъ. Москва, 1813.

stko czytelnikom, jako zbiór faktów, który po dopełnieniu wiadomości z Archiwów Rosyjskich, niejakiś światło rzucić może na zciemnioną epokę historyi Rosyjskiej w 1617 i 1618 latach.

Wyprawa Władysława również we dwóch językach jest wydana, a chociaż opisanie jej nie przedstawi nic nowego dla Polaków, przynajmniej przyniesie ono

3. Życie Lwa Sapiehy, wyd. r. 1805 p. Hr. Mostowskiego. Warszawa.

4. Dzieje panowania Zygmunta III. Warszawa 1819.

5. Obraz wieku panowania Zygmunta III p. Franciszka Siarczyńskiego, Lwow 1828.

6. Panowanie Cara Michała Fiedorowicza p. W. Bercha, Petersburg, 1832.

7. Zbiór dyplomatów i traktatów znajdujących się w Kollegium spraw zagranicznych Państwa. Moskwa, 1813.

шу выгоду, что событие описано здѣсь съ бѣльшею подробностью, нежели во всѣхъ Польскихъ сочиненіяхъ, взявшихъ порознь и при помѣ съ исправленіемъ собственныхъ именъ.

Май, 1834.
МОСКВА.

tę korzyść, iż ten wypadek opisany tu jest szczegółowiej, niż u innych Polskich pisarzy a do tego z poprawieniem imion własnych.

Maj, 1834.
MOSKWA.

